

Sunrise

ARTIKELNREEKS

Theosophical University Press, Pasadena, Calif.

De inhoud van deze publicatie bestaat uit vertalingen uit het tijdschrift SUNRISE, dat maandelijks verschijnt als uitgave van de Theosophical University Press, Pasadena, Californie en onder redactie staat van de Heer James A. Long.

SUNRISE verschijnt sedert 1951. Het is niet-sektarisch en niet-politiek en wordt verzorgd door een ongesalarieerde staf, die geen commerciële doeleinden nastreeft.

Het tijdschrift beoogt die fundamentele beginselen te vinden en uit te dragen, die ten grondslag liggen aan de levenservaringen en het denken van vroeger en nu en die de basis vormen van de evolutionaire vooruitgang van de mens, beginselen die hem op praktische wijze kunnen helpen zijn verantwoordelijkheden jegens zichzelf en zijn medemensen te vervullen.

Belangstellenden die deze vertalingen uit SUNRISE regelmatig wensen te ontvangen kunnen zich daarop abonneren door storting van f. 3.— op postrekening Nr. 395300 t.n.v. J. P. Brakel, Ananasstraat 98, Den Haag. Per jaar verschijnen ongeveer 10 nummers. Zij die zich voor het tijdschrift SUNRISE zelf interesseren kunnen een proefnummer aanvragen bij: Administratie SUNRISE, Ananasstraat 98, Den Haag.

S U N R I S E
-artikelenreeks.-

No.34

Augustus 1961.

INHOUD:

Aan de kant der Vooruitgang

Het geloof van een modern Protestant

Rondetafel

Onsterfelijkheid door het oog
van een Inboorling

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

MEMORANDUM

TO : THE BOARD OF TRUSTEES

FROM : THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

SUBJECT: PROPOSAL FOR THE PURCHASE OF A NEW ANALYTICAL INSTRUMENT

The Department of Chemistry proposes the purchase of a new analytical instrument, a *PerkinElmer 5000 Series Atomic Fluorescence Spectrophotometer*, for use in the laboratory of Professor [Name]. This instrument is essential for the accurate determination of trace amounts of heavy metals in environmental and biological samples. The current instrument is outdated and no longer meets the requirements of the research program. The proposed instrument offers improved sensitivity, precision, and ease of use, which will significantly enhance the quality and efficiency of the department's analytical work.

Very truly yours,

AAN DE KANT DER VOORUITGANG.

Ongetwijfeld is bij ons allen in deze tijd wel eens de gedachte opgekomen hoe anders onze aarde en het leven daarop zou schijnen voor iemand, die zich in een baan er omheen beweegt. Welk een verscheidenheid en rijkdom! De voortdurende schaduw-bewegingen van nacht en dag, als de aardbol om zijn as draait; de eb en vloed van de vitaliteit der natuur, die eerst een halfmond bedekt met een mantel van groen om deze in de loop der maanden in bruin te doen overgaan met hier en daar stroken wit. De rusteloze oceanen vol leven; de oneindige hiërarchieën van schepselen, elk in dienst van het geheel en afhankelijk van elkaar in een evenwicht dat getuigt van het bestaan van een wonderbaarlijke Intelligentie die heerst over cyclussen van schepping en vernietiging, van beweging en rust. Bij de mens schijnt de harmonie tot staan te zijn gekomen; de Mens, bouwer en vernietiger die in het klein de natuur en God imiteert, schept en afbreekt opdat uit de vernietiging een nieuwe schepping zal voortkomen. Moet het voor hem, die op dat alles neerziet vanuit zijn capsule, niet toeschijnen dat er een goddelijk doel en patroon bestaat - die misschien alleen van verre afstand waarneembaar zijn?

Al het beperkte denken - als ras, of natie, religieus en sociaal - ondergaat thans de druk van een zich snel verruimende visie. Terwijl wij de grenzen der ruimte proberen te bereiken met de ogen gericht op ververwijderde sterren, worden wij

tegelijktijd op vreemde en wonderlijke wijze gedwongen onze kijk op de menselijke aangelegenheden te herzien; naarmate zich ruimere vergezichten voor ons openen, zien wij wat nabij is helderder dan voorheen - de contrasten treden aan de dag en onthullen het verschil tussen onze intelligentie en edelmoedigheid en onze onwetendheid en hebzucht. En naarmate wij het wetenschappelijk onderzoek versnellen en moderniseren, de uitvindingen der mechanica toenemen en onderwijs-instellingen worden verbeterd, wordt het noodzakelijk breder te gaan denken over rassen-vooroordeel, hulp aan onze medemensen, godsdienstige en politieke onverdraagzaamheid. Want de natuur verlangt kennelijk een algemene ontwikkeling en duldt niet dat de armen vlugger groeien dan de benen of het hoofd sneller dan het hart.

Het is bijna alsof een naderend Nemesis het lot van de mens op dit kritieke moment in de hand neemt, in de grote wereld ketel roert, volkeren en naties dooreenmengt, alles onder druk zet en de hitte der tweedracht aanwakkert. Maar tevens schijnt het dat deze Nemesis een hoger doel nastreeft, want het pad tot een grotere ziele-rijpheid opent zich voor ons, de kans een belangrijke stap voorwaarts te doen in de menselijke evolutie. Zullen wij uiteindelijk uit de strijd en schermutselingen tevoorschijn komen en er in slagen een wereld-bouwwerk op te trekken gefundeerd op de broederschap der mensen? Of zullen wij ons terugtrekken in de chaos van oude vooroordelen en beperkingen?

Onder de druk en de folteringen van deze grimmige nacht van boosheid, haat en vrees is het bemoeigend de huidige wereldsituatie te kunnen zien als de uitwerking van hogere wetten, die voelbaar zijn ook al worden ze vooralsnog niet begrepen. Het is niet mogelijk de gevolgen te ontlopen van de werkingen dezer wetten, in wier samenspel onze aarde

zich beweegt en zijn bestaan heeft. Ieder mens individueel komt tot de ontdekking dat hij zich alshetware onder de blote hemel bevindt, onbeschermd en zich in zeer reëele en persoonlijke zin bewust van de stormloop der gebeurtenissen. Deze situatie dwingt ons, of we willen of niet, een actief middelaar te worden voor een goddelijk doel waarbij elke gebeurtenis in de geschiedenis tot onze groei zal bijdragen. Dit alles maakt ongetwijfeld deel uit van het streven naar vooruitgang, de groeipijnen van een wereld die verkozen heeft voorwaarts te gaan, maar die daartoe zijn eigen inertie moet overwinnen. Want dit is niet de tijd om zich te laten drijven; laten drijven betekent de ondergang tegemoet gaan.

Evolutie is tenslotte de werkelijke en definitieve taak van de mensheid. De natuur eist niet dat menselijke wezens gelukkig, tevreden, veilig en vredig moeten zijn; maar alleen dat we zullen groeien naar een toestand van groter adeldom en zielewijsheid. Als we er in slagen zal dat niet zijn ondanks de vreselijke toestanden, maar dankzij deze.

Hebben we ooit iets anders gekend dan "tijden die de menselijke ziel op de proef stellen"? Elke generatie heeft de vrees en teleurstellingen gekend verbonden aan veranderingen waarover zij geen macht scheen te hebben. Kinderen die volkomen onhandelbaar waren, de opvoeding die verslapt en onvoldoende was, een opkomende generatie schijnbaar zonder moraal, nog rampzaliger oorlogen, oneerlijker handelspraktijken, de arbeid die steeds hogere eisen stelt - een tijd waarin men bijna overweldigd wordt door het gevoel van mislukking en verschrikking. Maar uit al deze problemen komt iets goeds voort, een toename van begrip, een vermindering van onverdraagzaamheid, een kleine vervulling van het verlangen naar wijsheid en nederigheid. Zonder beproevingen kan zich geen kracht

ontwikkelen; zonder de nacht waarin wij bijna wanhopen, zou de dageraad geen betekenis hebben.

Uit een ruimer standpunt gezien schijnt het belangrijker hier de hand van vriendschap en begrip aan te nemen, voor wij ons in onbekende gebieden wagen; om de enorme problemen van oorlog, ziekte en hongersnood op te lossen, in plaats van milliar-den te besteden aan het afschieten van capsules in de ruimte. Zulke opmerkingen kunnen juist zijn; we moeten echter werken met de wereld zoals die is en niet zoals wij naïef hopen dat ze eens zal worden. In feite is onze wereld een spiegel, waarin de mens zichzelf ziet; en als onze beschaving ziek schijnt te zijn, is het de mens die ziek is; als de symptomen ernstig schijnen komt dat omdat de ziekte ernstig is. Eerlijkheid, rechtvaardigheid en mededogen kunnen onmogelijk de regeringen beheersen, tenzij deze goddelijke hoedanigheden in de mens zelf de boventoon gaan voeren. Er is geen uitein-delijke zege mogelijk, tenzij een voldoende aantal van ons in ons persoonlijk leven de strijd herkent voor wat zij is en zich openlijk aan de kant van de vooruitgang schaart. Alle omstandigheden in aanmerking genomen is het zelfs gevaarlijk een andere weg in te slaan.

Als het zich ontvouwend karma van onze tijd iets betekent, is het dat het mensenras op deze planeet de gelegenheid heeft verworven zichzelf opnieuw te ontdekken, zich bewust te worden van zijn essentiële eenheid binnen de hem omringende verscheidenheden. Het zijn juist de moeilijkheden die het doel verduisteren die duidelijk aangeven waar de gevechts-linies liggen - binnen en buiten onszelf. Wij allen hebben deel aan deze strijd en wie zal zeggen of de krachten, die vrij komen uit een ergens gestreden en gewonnen strijd niet het wereld-evenwicht beïnvloeden en een stoot betekenen voor de komende era, waarin de mens eindelijk zal beginnen bewust mee te werken met de stroom der geestelijke vooruitgang

in plaats van zich daartegen te verzetten.

-John Simons

vertaald uit:
Sunrise Juni 1961.

-0-0-0-

HET GELOOF VAN EEN
MODERN PROTESTANT.

Van alle stimulerende artikelen, die door "Harper's Magazine" in zijn reeks over de grote godsdiensten werd gepubliceerd, is er niet één dat de pennen zo in beroering heeft gebracht als William W. Bartley's uiteenzetting in het nummer van Mei 1959, "Ik Noem Mijzelf Protestant". Hij heeft daarmee in Protestantse kringen veel stof doen opwaaien en heeft tegelijk een helder inzicht gegeven in de huidige geestesgesteldheid van wat nog steeds Amerika's grootste religieuze groepering is.

Evenals de andere schrijvers in genoemde reeks was Bartley geen geestelijke; hij had de studie voltooid aan de Harvard universiteit en was aldaar werkzaam als docent in de filosofie. Ongehinderd door gevestigde belangen of de noodzaak een bijzondere positie te verdedigen, deed hij zijn mede-Protestanten opschrikken door de kern van het probleem aan te snijden. Er heerst diepe verdeeldheid binnen het protestantisme, zegt hij, maar niet in minder belangrijke zaken als de dogmatiek of de theologie, zoals gewoonlijk wordt aangenomen; en ook niet in de versplintering in talloze secten. De ware verdeeldheid bestaat tussen hen, die geloven in het traditionele Christendom en hen die dat niet doen. Dit, zegt Bartley, leidt tot kerkdiensten die vaak "vreemde pantomimes" zijn:

"Knielende voor hetzelfde altaar, tijdens dezelfde dienst, dezelfde geloofsbelijdenis houdende en dezelfde hymnen zingende, vereert de één een God die in letterlijke zin handelt, een ander vereert een God die in figuurlijke zin handelt, een derde vereert een God die symbolisch handelt en weer een

ander vereert een God die helemaal niet handelt".

Zelden is de kloof in het Protestantisme zo fundamenteel en ernstig geweest.

De conclusie, die wij trekken is, dat de gemiddelde Protestantse gelovige er niet achter kan komen wat de predikant op de kansel van zijn kerk werkelijk gelooft, want het is mogelijk, dat hij de gebruikelijke taal van de godsdienst aanwendt en de traditionele uitspraken doet, niet omdat deze werkelijk zijn diepste innerlijke overtuiging weergeven, maar omdat hij meent dat de parochianen zulks verwachten of verlangen. Zijn werkelijke gedachten houdt hij grotendeels voor zichzelf, waarschijnlijk in het besef dat deze zijn goede mensen zouden schokken als ze die kenden. Bartley noemt dit:

"het kerkelijke spel van "doen alsof".... De leden van de kerk vertrouwen elkaar toe, dat zij niet langer de leer van hun kerk geloven, maar zij willen niet dat hun domine weet dat ze zo denken; en de predikant vertelt zijn vertrouwelingen, als hij die er op na durft te houden, dat hij er ook niet meer aan gelooft, maar dat zou hij vanaf de kansel niet durven zeggen".

Wat Bartley zelf betreft hij kan de traditionele Protestantse godsdienstige leringen niet aanvaarden en dat zegt hij ook openhartig. "Alle uiteenzettingen ervan doen meer vragen ontstaan dan dat ze vragen oplossen; zij kruisigen het intellect en ondermijnen de integriteit". Verder zegt hij: "Ik heb de kerk nog steeds lief, ik waardeer de schoonheid van het persoonlijk leven van vele van zijn leden en ben met ontzag vervuld voor het morele genie van Christus. Ik heb de voor de hand liggende stap de kerk geheel te verlaten niet gedaan" - wat inderdaad logisch zou schijnen voor een man die de grond-

gedachten van zijn kerk niet langer ernstig neemt. De voornaamste vraag waarmee de jonge leden van de kerken in deze tijd worstelen is volgens hem: "Als ik geloof dat de meest fundamentele leerstellingen van de kerk die ik liefheb, vals zijn, welke gedragslijn moet ik dan ten opzichte van die kerk volgen?... moet ik bij de kudde blijven en doen alsof ik geloof?"

Is het vreemd dat de opmerkingen van deze jonge man scherpe protesten van andere Protestanten hebben uitgelokt? Zijn uitspraken zijn volkomen gespeend van de gebruikelijke, onpasselijk makende toon van berouw te zijn afgedwaald van het pad der geopenbaarde waarheid en hij heeft ook niets van de eigengerechtigheid van iemand die Het heeft gevonden en die dat aan iedereen wil verkopen als het evangelie der verlossing voor het bestwil van hun ziel. Hier is een man aan het woord met een leergerige en eenvoudige geest, maar toch bezield door de krachtige wil geestelijk op eigen benen te staan en zijn eigen godsdienstige beslissingen te nemen, of die hem tot aanzien brengen of niet. Wat mij bovenal aantrekt in Bartley's ongebonden soort Protestantisme is, dat het zo door en door oprecht is; hij is inderdaad zo eerlijk omtrent de feiten, zoals hij die in het protestantisme heeft gevonden, dat hij het waagt een beeld te geven van een godsdienst, die diep, ja zelfs noodlottig verdeeld is in zichzelf.

Het is natuurlijk in deze tijd niet nodig dat men ons herinnert aan het bestaan van vele soorten Protestantisme, dat sommige Protestanten orthodox zijn, anderen conservatief, sommigen liberaal en sommigen neo-orthodox. Maar voor een aantal woordvoerders van het Protestantisme dat in toorn is opgestaan over wat Bartley heeft geschreven, is het wel een verrassing, of schijnt het een verrassing te zijn, dat hier openlijk werd beweerd, dat een vrij groot aantal Protestanten in deze tijd eigenlijk atheïsten

zijn in de oorspronkelijke betekenis van het woord - mensen die helemaal niet in de traditionele God geloven; en dat als zij in één of ander God geloven het een God is, die zo geheel anders wordt gezien, dat hij weinig of niets te maken heeft met de oude persoonlijke God, die nog steeds heet te worden vereerd in Protestantse kerkbanken en stellig in Protestantse geloofsbelijdenissen.

Deze onthulling van Bartley vind ik niet alleen stimulerend maar ook bemoedigend, vooral zijn met klem geuite bewering, dat tot de Protestantse atheïsten een behoorlijk aantal predikanten behoort! Niet dat ik speciaal opkom voor het atheïsme; voor mij is het atheïsme een enigszins ouderwets standpunt, even bekrompen en dogmatisch als de soort orthodoxie waarop het een reactie was. Neen, wat mij moed geeft in deze openhartige verklaring is, dat dit een teken is niet alleen dat het Protestantse geloof aan het veranderen is, maar dat vele Protestanten groeien. Dit bevestigt hetgeen door velen van ons reeds lang werd vermoed aan de hand van persoonlijke ervaringen, dat velen binnen de traditionele kerken zelf zijn gaan denken - zowel zij die op de kansel staan als zij, die in de kerkbanken zitten; en dat zich in de oudere kerken belangrijke aantallen godsdienstige liberalen bevinden, mensen die in hun eigen godsdienstig leven de weg hebben gevonden naar een grote mate van onafhankelijkheid van geloof en dogma en die al lang hebben geleerd met slechts een half oor en slechts een kwart verstand naar de gestandaardiseerde kanselprediking te luisteren.

Een dergelijke toestand is bemoedigend voor de religieuze liberaal; maar het veroorzaakt toch ook een zeker onbehagen, tenminste als de Heer Bartley ook maar gedeeltelijk gelijk heeft met zijn beweringen over het Protestantisme. De kern van ons onbehagen vloeit zowel voort uit de kritische veroordeling als uit de instemmende reacties op de

publicatie van zijn artikel. Aan de ene kant hebben de critici getracht de betekenis van wat hij zegt af te wijzen door er schande van te spreken dat zo'n man zou worden uitverkoren uit naam van het Protestantisme te spreken: "Hij is niet eens Protestant, hij is niets anders dan een agnosticus!" zeggen zij; en zijn beschrijving van wat hij Protestantisme noemt heeft niets met het wezen ervan te maken. Tegelijkertijd houden anderen vol dat Bartley wel degelijk als Protestant spreekt en dat wat hij over de huishouding van het geloof zegt waar is.

Nu moet een aanklacht wegens oneerlijkheid of gebrek aan integriteit nooit lichtvaardig of zonder redenen worden geuit, daarvoor is ze te ernstig. Maar wat te denken van de toenemende aanwijzingen dat zich binnen de grote orthodoxe lichamen der Christelijke godsdienst een groeiend aantal geestelijken bevindt, dat uitdrukking geeft aan zijn traditionele geloofsleer onder een ernstig mentaal voorbehoud, zonder zijn gemeente het besef te gunnen hoever zijn predikant is afgegroeid van het geloof, dat hem is toegestaan te prediken? Wat verder te denken van het feit dat velen van ons uit ervaring kennen, dat er talrijke mensen zijn, die niet langer van ganser harte of zelfs serieus geloof kunnen hechten aan de stellingen van de formele geloofsbelijdenissen van hun kerken, en die hun oprechte twijfel verbergen terwille van de groeps-harmonie, of uit weerzin deining te veroorzaken of uit vrees excentriek te schijnen; of die eenvoudig de hele kwestie van intellectuele integriteit als onbelangrijk opzij schuiven en de kerk trouw blijven, opdat men hen op de juiste plaatsen blijft zien komen of om nuttige contacten te bevorderen ten voordele van de zaken of het beroep?

Luister maar eens naar enkele commentaren die gepubliceerd werden nadat het artikel van de Heer

Bartley verscheen, allen afkomstig van Protestantse geestelijken of professoren in de theologie:

"Hij heeft niet alleen een beschrijving maar ook een illustratie gegeven van een zeer ideale benadering van het Christendom.... het is voor een mens mogelijk zijn opvattingen en begrip te verruimen door veel lezen, disputen en een critische geest..... de Heer Bartley spreekt voor méér nadenkende mensen onder de leken dan vele onzer Christelijke uitgevers, theologen en predikanten beseffen."

"Wat de Heer Bartley heeft gezegd betekent, dat het Protestantisme de gelegenheid wordt gegeven de leiding te nemen in een nieuwe geboorte van intellectuele vrijheid, die gepaard gaat met een onpartijdig, oordeelkundig onderzoek naar godsdienstige waarheid."

"De critici van de Heer Bartley onderschatten het uitgebreide agnosticisme dat jonge Protestanten kenmerkt.... we kunnen niet langer als vanzelfsprekend aannemen dat studenten geloven dat het Christendom waar is."

"Het kerkelijk spel "doen alsof" is op te pijnlijke wijze bekend aan hen, die ook maar enigszins waarnemers van het kerkelijk gebeuren kunnen worden genoemd.... het is een vrij nauwkeurige beschrijving van de zaken zoals zij zijn."

Let wel, dit zijn geen onverantwoordelijke opmerkingen van buiten het Protestantisme staande personen, die daarmee weinig sympathie hebben. Zij zijn afkomstig van verantwoordelijke leiders uit het protestantse gedachte- en groepsleven en uit verschillende confessionele richtingen. Alle eer aan deze en anderen als zij, die de wens koesteren

dat het godsdienstig denken in hun kerken de weg inslaat van een vastere greep op de werkelijkheid van ons heelal, zoals dit ons geleidelijk wordt onthuld! Alle eer aan hen, die wensen dat de Protestantse godsdienst hoe langer hoe meer aan de behoeften en problemen van het moderne leven zal beantwoorden! Maar moeten we ook niet een waarschuwende stem laten horen over een gevaar, dat door deze goede mensen klaarblijkelijk niet geheel wordt beseft? Het gevaar is oneerlijkheid, afbraak der geestelijke integriteit. Kan een mens tegelijkertijd het geërfde geloof van zijn vaderen handhaven en de voortschrijdende wetenschap accepteren, die ons een geheel andere wereld beschrijft? Kan een kerk tegelijk trouw aan het oude geloof en aan de moderne wetenschappelijke geest belijden? Het martelende dilemma waarin zich veel van het Protestantisme van heden bevindt, bestaat hierin dat men tracht zowel trouw te blijven aan de orthodoxe geopenbaarde traditie als aan de inzichten van de moderne wereld. Enkeligen van zijn meer wakkere aanhangers zeggen openhartig, dat de kloof te breed is om te worden overbrugd en dat in hun poging zowel te profiteren van de cake der traditie als de koek der moderne wijsheid, de Protestantse kerken en hun predikanten voor de noodzakelijkheid komen te staan hun toevlucht te nemen tot een aardig nummertje intellectueel voetenvolk!

Volgens de openhartige opmerkingen van deze waarnemers binnen de Protestantse kerken, is het in het bijzonder algemeen gebruikelijk geworden, dat predikanten zowel als nadenkende leken, óf een sluier van stilte laten vallen over hun mentaal voorbehoud en regelrechte twijfel óf van de traditionele begrippen van hun godsdienst, zoals God, de onsterfelijkheid en het gebed, een reeks gedwongen interpretaties geven met het doel ze verenigbaar te doen schijnen met de nieuwe opvattingen om zo de noodzaak

te ontlopen tussen middeleeuws geloof en moderne kennis te moeten kiezen.

De krachtig klinkende verklaring waarmee we begonnen, "Het Geloof van een Modern Protestant", levert ons tenslotte meer vragen dan zekerheid. Aan hoe vele van de opvattingen van onze kerk mogen wij twijfelen of geen geloof hechten, zonder onze trouw aan de kerk zelf in gevaar te brengen? Kan het geloof aan een voor alles zorgend God, een Jezus Christus van goddelijke geboorte, het eeuwige leven in de hemel - of elders - een goddelijk geopenbaarde bijbel, en alle traditionele beginzelen van het Protestantse geloof, zo worden uitgerekt dat het een radicale herziening of verwerping van deze opvattingen dekt? Op welk punt eindigt een mens met liberaal plooibaar te zijn in zijn ideeën en begint hij geestelijk oneerlijk te worden, het één gelovende en toch voortgaande zich uiterlijk te vereenzelvigen met iets geheel anders? Dat is, naar het mij voorkomt, de tragische spanning binnen het Protestantisme van heden.

Als ik mij aan een voorspelling mag wagen is het deze, dat de dag op komst is en wellicht niet meer veraf - want de aanwijzingen nemen steeds toe - dat deze dam van conventionaliteit, die zorgvuldig grote aantallen mensen van onafhankelijke geest en door en door onkerkelijke opvattingen in de schoot der Protestantse kerken heeft vastgehouden, zal breken. Als dat gebeurt, en meer en meer mensen besluiten op te houden met in schijn de ene godsdienst te belijden en in werkelijkheid een andere te beleven en aan te hangen, en tenslotte er toe komen hun leven en denken te verenigen op de basis van een godsdienstige levensopvatting die zij met geheel hun verstand, hart en ziel kunnen aanvaarden, dan zullen de meer liberale kerken en bewegingen open moeten staan en gereed moeten zijn om aan ieder en allen de volle voordelen te bieden van een godsdienstig deelgenootschap tezamen met de grote geesten,

zielen en gedachten van alle eeuwen en rassen en om ieder individueel de volledige mentale en geestelijke vrijheid te garanderen om naar zijn eigen eerlijke overtuiging te geloven en op voor hem natuurlijke wijze naar nieuwe inzichten te groeien.

-Peter H. Samsom, Predikant
West Shore Unitarian Church,
Cleveland, Ohio.

vertaald uit:
Sunrise Juni 1961.

-O-O-O-

RONDETAFEL.

Notities van een Discussie
over de Bhagavad-Gītā.

DE BEGINSELEN ACHTER HANDELEN.

Voorzitter: Vanavond beginnen we met het laatste deel van hoofdstuk III, dat aanvangt met een vraag die ons heel vertrouwd in de oren klinkt, een vraag die we onszelf allemaal vaak gesteld moeten hebben:

" Waardoor wordt de mens tot zonde gedreven, schijnbaar tegen zijn wil en als het ware aangezet door een geheime kracht?"

En Krishna antwoordt Arjuna dat het "begeerte" is - het eigenlijke woord is kama - die hem drijft; hartstocht, "ontstaan uit de rajas eigenschap". Hier verschijnen dus weer de "eigenschappen" of gunas, die ook de vorige keer ter sprake kwamen; maar aangezien het voor de meesten van ons een onbekend begrip is, verdient het wellicht aanbeveling, voor we verder gaan, nog eens na te gaan wat zij in wezen zijn en welke functie zij in de natuur hebben. In het kort komt het hierop neer: er zijn drie "gunas": de hoogste, sattva, heeft als kenmerk wijsheid, licht en evenwicht; rajas wordt gekenmerkt door beweging, rusteloosheid, handeling en energie; en tamas of de laagste, door duisternis, traagheid en onwetendheid. Zij bestaan op elk gebied van de kosmos en doorstromen en beïnvloeden in evenredige mate het bewustzijn van "goden", mensen en van de lagere schepselen.

Het onderwerp is veel te uitgebreid om het in enkele woorden samen te vatten, maar de belangrij-

ste gedachte die we moeten onthouden is dat de natuur bipolair is: het bewustzijn of de geest evolueert door middel van zijn stoffelijke voertuigen en het is in en door deze stof dat de "drie eigenschappen" functioneren. Onverschillig op welk gebied de "drang tot handelen" wordt gevoeld, hetzij in sattva of het hoogste gebied van het menselijk karakter, in rajas of de psychisch-emotionele natuur, of in het stoffelijke of tamas aspect, deze eigenschappen kunnen, daar zij uit het stoffelijke voortkomen, niet beïnvloeden wat aan de geest ontspruit - het Goddelijk centrum in ons allen. Dit wordt in de Gīta steeds herhaald wanneer het thema in hoofdstuk na hoofdstuk terugkeert en de invloed en de werkingssfeer van de gunas of "eigenschappen" wordt ontvouwd totdat Krishna tenslotte zijn "Goddelijke vorm" aan Arjuna onthult en deze het heilig mysterie van zijn eigen innerlijk zelf aanschouwt.

Maar laten we verder gaan met het antwoord op de vraag van Arjuna. Trudy, wil jij tot het einde van het hoofdstuk lezen?

Trudy: Bovenaan bladzijde 29 verklaart Krishna dat deze hartstocht of kama "alles verterend" en "de vijand van de mens op aarde is".

" Zoals de vlam is omgeven door rook en een spiegel door roest wordt bedekt, zoals de moederschoot de vrucht omsluit, zo wordt het heelal door deze hartstocht omvangen. Het onderscheidingsvermogen wordt door deze eeuwige vijand van de Wijze omgeven. Hij doet zich voor in de vorm van begeerte, onverzadiglijk en een vlam gelijk. Zijn rijk is over de zinnen en organen, het denkvermogen (denkende beginsel) en de Geestelijke Ziel (onderscheidingsvermogen); door hem wordt het oordeel beneveld en de Heer van het lichaam misleid. Daarom, O beste der afstammelingen van Bharata,

bedwing eerst Uw zinnen en overwin dan deze zonde, die wijsheid en kennis vernietigt. Men zegt dat de zinnen machtig zijn; doch machtiger is Manas (het denkende zelf), hoger dan Manas staat Buddhi (het onderscheidende beginsel) en boven Buddhi staat Sat. (Hij). Aldus wetende wat hoger is dan Buddhi en het zelf door het Zelf beteugelend, O Machtige van wapenen, versla deze vijand, die gevormd wordt door begeerte en moeilijk is te overwinnen."

Dan: Het is nogal een schok om te ontdekken dat dezelfde problemen die ons zo vertrouwd zijn klaarblijkelijk ook die mensen verontrustten, die misschien wel duizenden jaren geleden leefden. Het ziet er naar uit dat de menselijke natuur niet veel is veranderd!

Paul: Maar Paulus schrijft in één van zijn brieven, ik geloof aan het Romeinse volk, over precies hetzelfde, als hij zegt dat hij het goede dat hij wil doen, niet doet en dat hij, wat hij niet behoorde te doen, wel doet, of iets in die geest.

Voorzitter: Ik herinner me de passage. Laat ik het even controleren want het kan van belang zijn zijn opmerkingen met die van Krishna te vergelijken... Hier is het, hoofdstuk vii en viii. Hij spreekt over de wet die "geestelijk" is maar dat er in de mens ook een "vleselijk" element is dat tot het kwaad aanzet:

"Want het goede dat ik wil, doe ik niet: maar het kwade dat ik niet wil, doe ik. Welnu, indien ik doe wat ik niet wil doen, dan ben ik het niet meer die het doe, dan is het de zonde die in mij woont....

Want met mijn gemoed verlustig ik mij in de wet Gods: maar in mijn leden zie ik een andere wet heersen, een die strijd voert met de wet van mijn rede

en mij gevangen houdt onder de in mijn leden heersende wet der zonde...

Immers, al wat door het vlees beoogd wordt voert ten dode; wat door den geest beoogd wordt tot het leven en de vrede....

Gij nu zijt niet in het vlees, maar in de geest, althans indien de Geest Gods in U woont...

Want indien gij vleselijk leeft zult gij sterven; indien gij door de Geest de werken des lichaams doodt, zult gij leven."

Er wordt meer in deze geest gezegd dat de nadruk legt op de fundamentele tweevoudigheid van de menselijke natuur en dat vanzelfsprekend in verband wordt gebracht met Christus als het centrale middel tot verlossing.

Martha: Er staat veel in het Nieuwe Testament dat voor mij jarenlang een inspiratie is geweest en ik geloof dat wat Paulus hier zegt zeer ter zake is. Maar des te meer de Gītā mij als leidraad dient en ik mij bewust word van de brede universele filosofie, die het gehele werk doordringt, voel ik mij in toenemende mate aangetrokken tot Krishna's wijze van denken.

Ellen: Dat geldt voor mij ook. En ik kan er een reden voor vinden en die is, dat Krishna een filosofische grondslag aangeeft, waarop wij ons gedrag kunnen baseren, terwijl Paulus niet anders dan een feit constateert: als wij vleselijk leven zullen we sterven (symbolisch gesproken); maar wanneer wij onze aandacht richten op de geest, hebben wij het eeuwige leven.

Marie: Maar zeggen ze in wezen niet hetzelfde? Natuurlijk zijn de woorden en beelden verschillend, daar ze beide tot hun eigen volk spraken, in perioden der geschiedenis, met een geheel andere gods-

dienstige en maatschappelijke achtergrond en waar dus niet alleen sprake was van een geografische scheiding maar ook een scheiding in tijd en wel van vele eeuwen.

Trudy: Ik geloof dat Marie gelijk heeft want zowel Paulus als Krishna waarschuwen tegen het bevredigen van onze "begeerten" en herinneren ons er tegelijk aan dat in de mens de "Geest van God" of het "Zelf" woont, dat Krishna hier "Hij" noemt, die volgens hem zelfs groter is dan onze geest en onze hogere intelligentie.

Wilbur: Maar Paulus doet dat als een soort aanwijzing - doe goed of anders moet je de gevolgen dragen, en daaruit zou een psychologie van vrees kunnen voortvloeien; terwijl Krishna, zo schijnt het mij tenminste, een beroep doet op ons meest innerlijk centrum, om de wet van de "Geest" te volgen, want wij reageren spontaan op de schoonheid en juistheid van deze uitdaging.

Tom: Het komt, voor zover ik het begrijp, hierop neer: het is niet zo belangrijk wat er wordt gezegd door Krishna of Paulus of een andere wereld-leraar. Maar wat we er mee doen in ons leven; of we de moed vinden in praktijk te brengen wat we weten.

Voorzitter: Zo is het Tom. Nog meer opmerkingen? Ja, Dan.

Dan: Ik heb niets aan te merken op de gedachten die tot uitdrukking zijn gebracht, al geloof ik niet dat Paulus zowel als Krishna meer doen dan het eigenlijke probleem te stellen, wat naar mijn mening ook juist is. Zoals Tom al zei is het niet wat we weten, dat ons zal redden of verdoemen; waar het op aankomt is wat we met die kennis doen. Ik zou echter graag zien dat we achter die nogal ouderwetse terminologie

doordringen en in duidelijke en eenvoudige woorden samenvatten wat Krishna eigenlijk zegt.

Jack: Ik vind ook dat het eerder de wijze van uitdrukken is dan de gedachten zelf, die verwarrend werkt. Als we Sanskriet kenden zou het waarschijnlijk allemaal gemakkelijker te begrijpen zijn. Ikzelf bijvoorbeeld zou wel willen weten wat er wordt bedoeld met "het denkende zelf" en het "onderscheidende beginsel" en zo voort. Wat Trudy heeft gelezen komt dus volgens mij in hoofdzaak hier op neer dat, naarmate wij hoger klimmen, we eventueel bereiken wat hier "Hij" wordt genoemd en dat naar mijn mening een ander woord is voor God of ons goddelijk zelf.

Voorzitter: Wel bedankt Jack en jij ook Dan. Ik ben blij dat jullie dit naar voren hebt gebracht. Om de waarheid te zeggen had ik gehoopt dat iemand van jullie de wens te kennen zou geven dieper in te gaan op de filosofie achter deze passage, want volgens mij is dat één van de belangrijkste uit de gehele Gītā daar het een beeld geeft van de samengestelde natuur van de mens, die, al begrijpen we er maar iets van, een werkelijke steun kan zijn bij de behandeling van het probleem dat Arjuna zo duidelijk naar voren brengt. Als we leren zien wie we werkelijk zijn en met welke innerlijke krachten en zwakheden we te worstelen hebben, is de strijd al half gewonnen. Als we omtrent onszelf in het duister verkeren en alleen weten dat, als we niet goed handelen, we gestraft zullen worden, plaatsen we allerlei onnodige hindernissen op onze weg. Tussen haakjes, die laatste twee verzen zouden bijna woord voor woord uit één van de Upanishads kunnen zijn gelicht. Als we daar later tijd voor hebben kunnen we hier nog eens op terugkomen.

Jack: Denkt U aan de Katha-Upanishads, waar we

een poosje geleden over spraken?

Voorzitter: Ja, en in het bijzonder aan de parabel van de strijdwagen waarin de verschillende elementen van onze menselijke constitutie werden vergeleken met de paarden, de teugels enz. Maar laten we de Sanskriet termen zoals ze hier zijn gebruikt eens nader bekijken en zien of we er uitkomen.

Jack: Ik weet niet wat de anderen er van denken, maar ik zou graag zien dat U doorging op de gedachte van die strijdwagen, want nu dat ter sprake komt herinner ik mij er genoeg van om het gevoel te hebben dat het licht kan werpen op de opmerkingen van Krishna.

Voorzitter: Dat is goed. Ik kan natuurlijk niet over alles spreken waarop wordt gezinspeeld, maar kortgezegd vertelt deze Upanishad de geschiedenis van een jonge man, Nachiketas genaamd, die verontwaardigd over de onoprechtheid van zijn vader, die waardeloze offers aan de Goden opdraagt, hevig protesteerde, maar zonder succes. De vader werd zo boos, dat hij zijn zoon uitdaagde naar "Yama te gaan" - de God van de Dood. Dit bevel uitvoerende treedt Nachiketas het gebied van de onderwereld binnen en blijft drie nachten in het gebied van Yama. De laatste, diep onder de indruk van de ernstige en diepe toewijding aan de waarheid, belooft hem "drie wensen" te vervullen. De eerste twee worden grif toegestaan maar bij de derde weigert Yama. Driemaal vraagt de jongen om de waarheid omtrent de Dood te mogen weten. Yama kan niet nog eens weigeren. Dan ontvouwt hij, stap voor stap, door middel van de parabel van de Strijdwagen, het pad naar het "Zelf" en onthult hij aan Nachiketas niet alleen het mysterie van de Dood maar ook het diepste geheim van het Leven.

Met de strijdwagen wordt ons lichaam bedoeld, de zinnen zijn de paden waarlangs de strijdwagen wordt voortgetrokken; onze begeerten zijn de paarden, de teugels zijn het verstand of "denkende zelf", terwijl de voerman, de wagenmenner die de teugels (of het verstand) in handen houdt, ons "onderscheidende beginsel" of intuïtie is.

Marie: Maar welke plaats heeft dan "Hij" die volgens Krishna de grootste van allen is, als onze intuïtie de wagenmenner is?

Voorzitter: Daar was ik net aan toe. "Hij" is het "Zelf" of Atman - "eigenaar van de strijdwagen" - de stille passagier, die zonder woorden of gebaren de wagenmenner (ons intuïtieve of hoger zelf) helpt de teugels van ons verstand te leiden, opdat de paarden van onze begeerten de goddelijke wil zullen volgen en dus de strijdwagen van ons lichaam langs die wegen van ervaring zullen voeren die de wagenmenner aangeeft.

Elmer: Dat is een mooi beeld en het maakt de Gītā ongetwijfeld begrijpelijker.

Voorzitter: Laten we nu tot Krishna's uitspraak terugkeren. Frank, heb jij de Gītā van Radhakrishnan bij je? Die heeft het voordeel naast de Engelse vertaling de Sanskriet tekst te hebben in Romaans schrift en dan moet het eenvoudig zijn om, bijvoorbeeld van de laatste alinea die Trudy heeft voorgelezen, de Sanskriet woorden te vervangen door die bepaalde aspecten der menselijke constitutie die worden bedoeld. Dan kunnen we dat vergelijken met de denkbeelden uit de Upanishad en zullen we verrast zijn hoe buitengewoon begrijpelijk de hele gedachte wordt.

De gemakkelijkste manier, Frank, is vermoedelijk de Sanskriet termen te noemen met een korte definitie

en dan het verband te leggen.

Frank: Ja, dat is misschien wel de beste methode; ik geloof dat ik ook één vers tegelijk zal nemen en eerst de vertaling van Judge zal lezen:

"Men zegt dat de zinnen machtig zijn. Doch machtiger is Manas. (het denkende zelf) Hoger dan Manas staat Buddhi (het onderscheidende beginsel) en boven Buddhi staat Sat. (Hij)".

Nu wat de termen betreft:

De "zinnen" - indriyāni. Oorspronkelijk betekende het woord "vermogens van Indra", die de voornaamste god der Vedas was, maar later werd het gebruikt voor de "vijf organen der zinnen" en in combinatie met buddhi (intelligentie) en karma (handeling) zou deze term slaan op de verschillende "organen van waarneming en handeling".

Het "denkende zelf" - manas. Het beginsel "verstand", afgeleid van het werkwoord man, denken, overpeinzen.

Het "onderscheidende beginsel" - buddhi. Dit is een woord voor de hogere intelligentie in de mens, zijn intuïtie, het vermogen van onderscheid, in het bijzonder in geestelijke zaken. Het is afgeleid van het werkwoord budh, kennen, waarnemen; en wanneer buddhi volledig wordt verlicht door ātman of het innerlijk goddelijk centrum, wordt de mens "buddha" of "ontwaakte". Daarom werd Gautama, Buddha genoemd, de "Verlichte".

"Hij" - sah. Dit is een voornaamwoord dat door Krishna wordt gebruikt om de onpersoonlijke aard van het "Zelf" of ātman, het hoogste brandpunt van bewustzijn, de schakel van de mens met het Universele Zelf of Brahman, aan te duiden. Het heeft dezelfde betekenis als Emerson's "Overziel" en het wordt in de Gītā vaak vertaald als de Hoogste Geest.

Voorzitter: Dank je wel Frank. Dit moet ons helpen wat gemakkelijker in te zien waarom Krishna zegt dat het Zelf of Ātman alles overtreft. Wil je nu de letterlijke vertaling van het vers geven en daarbij de Sanskriet termen gebruiken?

Frank: Het vers luidt dan:

" De indriyāni (zinnen) zijn groot, naar men zegt; groter dan zij is manas (ons verstand); groter dan manas is buddhi (ons intuïtieve beginsel); groter nog dan buddhi is sah of ātman - onze goddelijke bron.

Voorzitter: Goed. Laat ik nu, voor je met het tweede vers verder gaat, de passage aanhalen uit de Katha-Upanishad, die al eerder werd genoemd. Ik zal de Sanskriet termen op dezelfde wijze vervangen als Frank met de Gītā heeft gedaan en je zal zien hoe nauw ze overeenstemmen, niet alleen woordelijk maar ook wat het verband betreft en hoe ze een illustratie geven van de geleidelijke toename in geestelijke kracht, te beginnen met de zinnen.

"Groter (para) dan de zinnen (indriyāni) zijn hun voorwerpen (of doeleinden); groter dan de voorwerpen is manas (het verstand); groter dan manas is buddhi (het begrip); en groter dan buddhi is het "grote zelf" (ātma mahān parah)."

-I.3, 10

Jack: Dat is prachtig. Zelfs wij die niets van Sanskriet afweten kunnen dat volgen.

Voorzitter: Dat had ik ook gehoopt. O.K. Frank, je kunt nu met het volgende vers verder gaan als je wilt en zorg er voor Judge's vertaling eerst te geven net als je straks deed.

Frank: Het tweede en laatste vers luidt aldus:

" Aldus wetende wat hoger is dan Buddhi (het onderscheidende beginsel) en het zelf door het Zelf beteugeland, O Machtige van wapenen, versla deze vijand die gevormd wordt door begeerte en moeilijk is te overwinnen."

Het "onderscheidende beginsel" is, zoals we al weten buddhi, evenals in het voorafgaande vers. De volgende zin, het "zelf door het Zelf beteugeland" heeft enige toelichting nodig. Letterlijk betekent het het "zelf door het zelf" steun gevende - ātmanānam ātmanā. Dit dubbele gebruik van het woord "zelf" of ātman is een geliefd thema van de Upānishads zowel als de Gītā, om er de nadruk op te leggen dat alle wezens en dingen in wezen ātman zijn en in dit speciale geval om uit te laten komen dat het voor het menselijk "zelf" nodig is zichzelf te zien in het licht van het goddelijk "Zelf" of Ātman.

De laatste uitdrukking "gevormd door begeerte" wordt ook eerder aangetroffen, wanneer Krishna spreekt over de "hartstocht die alles verteert", enz. Het Sanskriet is in beide gevallen kāma-rūpa - letterlijk "begeerte-lichaam" - de "voortdurende vijand van de wijze mens", die Arjuna moet "verslaan" om "geestelijk onderscheidingsvermogen" te verwerven.

Dit vers luidt dus in zijn geheel als volgt:

"Aldus wetende (buddhvā, d.w.z. waarnemende met buddhi-bewustzijn) wat hoger is dan buddhi en het menselijk zelf versterkende (of steunende) door het Goddelijk Zelf (ātmanānam ātmanā) moet gij, machtige van wapenen (Arjuna) deze vijand verslaan die kāma-rūpa (gevormd door begeerte) is en zo moeilijk te overwinnen is".

Voorzitter: Dank je wel Frank en ik hoop dat niemand van U het te moeilijk heeft gevonden. Het

kan ons werkelijk helpen mits we onszelf niet in het moeras werken door ons alle details te willen herinneren. Probeer U te bepalen bij het universele beeld dat Krishna en ook de Upanishads geven van het Ātman of de Goddelijke kern van ons wezen, waaromheen buddhi en manas of onze hogere intelligentie en denkende beginselen zowel als kāma of onze begeerte-natuur zijn gebouwd. Zonder Ātman kan geen van de anderen bestaan; welk nut zou aan de andere kant Ātman hebben, zonder die andere centra of brandpunten van bewustzijn waar het doorheen kan werken? Dat zou een "passagier" zonder wagenmenner of zelfs zonder strijd-wagen betekenen. Neen, elke fase van bewustzijn is onmisbaar voor de praktische ervaringen op dit aardse gebied van verantwoordelijkheid.

Laten we nu proberen dit alles in verband te brengen met het directe probleem waarvoor Arjuna staat en waarvoor wij eigenlijk allen staan: Waarom doen wij verkeerd, zelfs tegen onze wil, alsof wij er toe worden gedreven door een ons onbekende kracht? Is het alleen kāma of wordt onze "begeerte" natuur aangespoord tot onverstandig handelen door rajas? Of is het een combinatie van beide?

Trudy: Als onze begeerte-natuur voortdurend door rajas wordt gestimuleerd dat, zoals U al zei, zich universeel manifesteert en niet tot ons mensen is beperkt, zie ik niet in dat onze verkeerde handelingen ons ten volle kunnen worden aangerekend.

Ben: Maar het is niet de bedoeling dat we alles netjes op een zilver blaadje gepresenteerd krijgen. Misschien moet ons bewustzijn juist voortdurend worden gebombardeerd niet alleen vanuit ons eigen denken, maar ook door spanningen buiten onszelf.

Elmer: Dat kan ik niet volgen.

Ben: Wel, volgens mij zou het veel te eenvoudig zijn als we de schuld van al onze in beroering gebrachte gevoelens en gedachten op een universele begeerte konden schuiven, in plaats dat wij onze eigen kracht van karakter moeten ontwikkelen door vrijwillig de ongewenste elementen uit te schakelen en de hogere golf-lengten in te schakelen. Ik zeg niet dat het gemakkelijk is; eerlijk gezegd lijkt het mij het moeilijkste wat er bestaat.

Ray: Misschien is het wel de enige manier waarover de natuur beschikt om ons te dwingen onze gierfelijke mentale groeven te verlaten en bewust een stap vooruit te doen.

Martha: Krishna probeert, geloof ik, Arjuna ook te verheffen boven een al te grote bezorgdheid voor zichzelf, door hem te zeggen dat kāma alles omhult, zoals een vlam door rook wordt omringd en de embryo door de moederschoot. Evenals de wereld, zegt hij, is doordrenkt met kama, zo ontdekt ook de wijze dat zijn fijnere "onderscheidingsvermogen" er door wordt verduisterd zodat hij steeds op zijn hoede moet zijn de "vijand" te verslaan.

Voorzitter: Eén woord van waarschuwing. Het woord "verslaan" wordt hier gebruikt, maar laat niet de verkeerde gedachte postvatten dat ons kāma of begeerte natuur in wezen slecht is en daarom letterlijk moet worden gedood. Dat is niet het geval - er is niets kwaads, maar het denken maakt het zo. Dat weten we. In feite is kāma een kosmische energie, onpersoonlijk en zonder eigenschappen. In het oude Hindoese denken heeft het woord een ruime betekenis en heeft het niet alleen betrekking op het "begeerte" element in de mens maar is het als Kāma-deva of de god van Begeerte of Liefde, ten nauwste verbonden met de goddelijke kracht, die een heeal in het aanzijn roept. Wat zou U er van denken om in plaats van het

woord "vijand" het woord "tegenstander" te gebruiken, daarmee bedoelende iemand die weerstand biedt, zijn kracht tegenover de onze stelt, in plaats van iets dat intrinsiek slecht is? We kennen allen het gezegde "Without struggle there is no merit" (zonder strijd geen beloning). Als wij onze geestelijke spieren willen ontwikkelen moeten wij ze gebruiken.

Dan: Dat mag ik horen; onze tegenslagen komen hierdoor in een ander licht te staan. Ik voel ook veel voor wat Martha zei, toen ze opmerkte dat het om veel grotere dingen gaat dan U of ik. Het is goed te beseffen dat onze moeilijkheden niet altijd uitsluitend het gevolg moeten zijn van onze zwakheden. Ik weet natuurlijk wel dat we allemaal onze eigen problemen moeten oplossen; maar ook dan kunnen ze weerspiegelingen hier op aarde zijn van een strijd die in de rijken boven ons plaatsvindt. Dat is zo maar een gedachte die bij mij opkwam.

Tom: Geen gekke gedachte, maar we kunnen natuurlijk niet bij de pakken gaan neerzitten en de goden onze moeilijkheden verwijten. Dat zou even verkeerd zijn als het geloof dat onze "zonden" ons kunnen worden vergeven alleen door ze op Jezus af te wentelen! Ik moet zeggen dat ik geen prijs stel op een filosofie die zo iets leert. Ik wil hier en nu zelf verantwoordelijk zijn voor wat ik doe en ben, ten goede of ten kwade, en ik verwacht noch van de goden, noch van Jezus of Krishna of wie ook, dat ze mijn lasten zullen dragen.

Dan: Zo bedoelde ik het helemaal niet, maar ik begrijp dat het zo geklonken moet hebben. Waar ik aan dacht is dit: als dit kāma universeel aanwezig is en dus niet alleen een plaatselijk menselijk verschijnsel is, geeft me dat een groots gevoel

van "er bij te behoren". Goed, we zijn mensen, maar we zijn niet alleen; we zitten allen in hetzelfde schuitje, zijn allen bij iets ontzagwekkend groots betrokken, omdat we deel uitmaken van een wentelend wiel van groei, dat waarschijnlijk de "goden" boven ons zowel als de schepselen onder ons omvat.

Hazel: De hele avond heeft mij iets dwars gezeten maar ik weet niet of ik duidelijk zal kunnen maken wat ik bedoel. Hoe kan kāma "ontstaan uit rajas" zoals Krishna hier zegt en toch de kracht zijn die een heelal aanzet tot belichaming? Dit lijkt misschien niet erg belangrijk maar het is voor mij een raadsel. Hoe moeten we die twee kāmas met elkaar verzoenen - het kosmische dat kennelijk al bestaat voor de "eigenschappen" in werking komen en het menselijke kāma dat zou zijn geboren of "ontstaan uit rajas"?

Voorzitter: Je hebt je vraag zo duidelijk gesteld Hazel, dat ik meen dat je het antwoord al hebt gekregen. Vergeet niet dat de monadische centra in de mens - dat wil zeggen het goddelijke zelf of Ātman, Buddhi of de hogere intelligentie, manas of het denkende zelf, kāma of de begeerte-natuur - die allen functioneren door het vitaal-fysieke lichaam, in hun wezenlijke kern tot het bewustzijn of de geest-zijde van de mens behoren, terwijl de "eigenschappen" (op welk gebied ook) het bewustzijn veranderen en daarom geacht worden te behoren tot de voertuigelijke of stof-zijde van de mens en van de natuur.

Voor we daarmee verder gaan wil ik een gedachte uitspreken die het beeld kan afronden. Ik geloof dat er in de Rig-Veda een vers voorkomt dat aldus luidt: "Begeerte-Kāma- ontstond het allereerst in Het", waarmee wordt bedoeld dat zonder de goddelijke "begeerte" tot groei, de zaden van toekomstige heel-

allen slapende zouden blijven, verloren in de grenzenloze gebieden der Ruimte. Maar niet zodra worden deze slapende monaden beroerd door de levengevende kracht van Kāma ("goddelijke begeerte") of scharen van "gods-vonken" ontwaken om de Duisternis te doen overgaan in het Licht van de Dag. Opnieuw heeft de geboorte van een wereld in al zijn verscheidenheid plaats.

Hazel: Dat is prachtig; en het doet mij denken aan de rol die Eros, god der Liefde, zou hebben gehad in de oude Griekse mythologie, voor hij materialiseerde tot Cupido.

Voorzitter: Dat is juist en de gedachten gaan ook vanzelf naar Genesis, naar de "adem der Elohim" of "Geest van God" die over de wateren ging en hemel en aarde vormde. Al deze uitdrukkingen zijn niet anders dan verschillende beelden om het eeuwig mysterieuze verschijnsel aan te geven van de Geest, die belichaming zoekt in de stof, terwille van de ervaring, waarbij licht en duisternis, dag en nacht, goed en kwaad de "eeuwige wegen" der natuur worden.

Het wordt al laat en we moeten werkelijk ophouden. We hebben nog bij lange na het hoofdstuk niet uitgeput en er zijn nog verscheidene aspecten die meer aandacht verdienen. Het is echter niet onze bedoeling technisch te worden; daarom kunnen degenen van U die daarvoor belangstelling hebben, misschien zelf daarop doorgaan, als de gelegenheid zich voordoet. Het belangrijkste van alles wat we vanavond hebben besproken en eigenlijk ook in alle andere discussies die we door de jaren heen hebben gehad, is dat wij als zelf-bewuste denkende mannen en vrouwen de kracht bezitten onze strijdagens te leiden langs de juiste paden der dagelijkse ervaringen en om de paarden onzer begeerten te trainen met de teugels van het verstand, waarbij eerder buddhi dan kāma.

de leiding moet hebben. Op deze wijze zullen zij ogenblikkelijk gehoorzamen aan de bevelen van de wagenmenner die uitsluitend geleid wordt door Ātman - onze bewaker en stille wachter.

De volgende keer kunnen wij dus verder gaan met Hoofdstuk IV van de Gītā.

vertaald uit:
Sunrise Juni 1961.

--O-O-O--

ONSTERFELIJKHEID DOOR HET OOG
VAN EEN INBOORLING.

Lang geleden, voor het ras der mensen Australië bevolkte (zo zegt een legende van mijn volk) konden de dieren met elkaar spreken en kenden zij de dood nog niet. Alle dieren, vogels en reptielen hadden de gewoonte in de zomermaanden bij elkaar te komen aan de oevers van de Murray rivier om er te genieten van het koele water en de schaduw der gombomen.

De Moon-cum-bulli - de wijze oude dieren onder hen - zaten bijeen en praatten terwijl de jongere leden zich vermaakten met spel en sport.

Op zekere dag viel een jonge kakatoe uit een hoge boom en brak zijn nek. Daar lag hij, dood. Alle dieren kwamen er omheen staan en probeerden hem wakker te maken. Zij raakten hem aan met een speer, maar hij voelde niets. Zij openden zijn ogen, maar hij kon niet zien. De dieren stonden volkomen voor een raadsel, want de dood kenden zij niet....

Er werd een grote vergadering belegd om het mysterie van de dode vogel te bespreken. Allereerst werd de Uil, die met zijn grote ronde ogen voor de wijs- te werd gehouden, gevraagd het mysterie te verklaren. Maar de Uil zweeg.

Toen werd de Arend, het grote opperhoofd der vogels, gevraagd het mysterie van de dood op te lossen. De Arend nam een steentje en wierp het in de rivier en de hele menigte zag dat het steentje het water raakte en zonk. Zich tot de dieren wendende riep de Arend: "Dat is de verklaring van het mysterie; zoals die steen een ander bestaan is ingegaan heeft ook de Kakatoe dat gedaan".

Dit antwoord bevredigde de vergadering echter niet; daarom vroeg men de Kraai om raad.... De

Kraai stapte naar voren raapte een "whit-whit" op - een klein eivormig jachtwapen - wierp het in de rivier.

De "whit-whit" zonk en keerde toen langzaam weer naar de oppervlakte terug. "Dat", zei de Kraai, "is de verklaring van het grote mysterie. Allen gaan we door een andere wereld van ervaringen en keren daarna terug".

Alle dieren waren zeer onder de indruk van deze verklaring en de grote Arend vroeg: "Wie wil als vrijwilliger door deze andere ervaringen heengaan om het te onderzoeken en om te zien of het mogelijk is terug te keren?"

Enkele dieren boden aan om te gaan om het bewijs te leveren.

"Goed", zei de Arend, "maar jullie moeten de ervaring ondergaan geen gezicht, geen smaak, geen gevoel en geen gehoor te hebben en in een andere vorm tot ons terug te keren".

Toen het winter werd gingen al die dieren heen - de goanna, de opossum, de wombat en de slang - die in holen en gaten kruipen en gedurende de wintermaanden slapen.

De volgende Barr-barrari - de tijd van de lente - verzamelden zich de dieren opnieuw om de terugkeer af te wachten van hen die het grote mysterie trachten op te lossen. Eindelijk keerden de wombat, de goanna, de opossum en de slang terug, half-uitgehongerd.

Toen zij zich aan de vergadering vertoonden zei de Arend: "Jullie zijn allen teruggekeerd in dezelfde vorm waarin je verdween, alleen de slang heeft zijn huid voor de helft veranderd".

Zo bleef de vergadering verlangend het grote mysterie van de dood op te lossen. Tenslotte gaf het insectenvolk, de motten- en torrenlarven en de rupsen zich op om de ervaringen en het mysterie van de dood te verklaren. Alle andere dieren - vooral de kookaburra - lachten er om want de insect-

ten beschouwde men alom als onwetend en laag. De insecten hielden echter vol en dus gaf de Arend hen verlof het te proberen.

Maar de insecten kropen niet weg uit het gezicht. De watertorren verzochten gewikkeld te worden in heel fijne boombast en daarna in de rivier te worden gegooid; sommigen vroegen in de bast van bomen te worden gezet en anderen onder de grond.

"Welnu", zeiden de verschillende motten, torren en rupsen, "in de lente keren wij terug in een andere vorm en we zullen U allen in Parram-Parrie weer ontmoeten", een plaats van de rivier verwijderd en omgeven door hoge heuvels; een diepe vallei met slechts één ingang.

Toen gingen de dieren uiteen tot de volgende lente.

Toen de lente naderde wisten de dieren dat uit de stand der sterren des nachts. En naarmate de tijd vorderde heerste er grote opwinding alom. Alle dieren gevoelden dat ditmaal het mysterie zou worden opgelost.

De dag voor de vastgestelde terugkeer der insecten zond de Arend een kennisgeving rond en alle dieren, vogels en reptielen, verzamelden zich in de Parram-Parrie om de grote gebeurtenis af te wachten.

Die avond vlogen de waterjuffers, de muggen en vuurvliegen om de kampvuren als herauten van het grootse feest dat des 's morgens zou plaats hebben. De bomen, struiken en bloemen hadden reeds toestemming gegeven hun medewerking te verlenen voor de grote gebeurtenis. De Waterjuffer ging van kamp tot kamp, van dierenvolk tot dierenvolk en vertelde overal welk een schitterend gezicht het zou worden de insecten uit de dood te zien terugkeren in hun nieuwe lichamen.

Bij het aanbreken van de dag was elk dier op pad om de stoet van nieuwe vormen te zien voorbijgaan.

De acacia vertoonde zijn wonderschoon geel, de waratah zijn vlammend rood en alle andere bloemen hun eigen heerlijke kleuren.

Juist toen de zon over de toppen der heuvels verscheen, kwamen de waterjuffers te voorschijn door de ingang van de Parram-Parrie aan het hoofd van een leger uitbundig gekleurde vlinders. Elke kleur en soort vlinder op zijn beurt. Eerst de gelen, die zich aan iedereen vertoonden. Zij vlogen rond en streken neer op de bomen, de acacia's en de bloemen. Toen kwamen de roden, de blauwen, de groenen enz. alle families der vlinders. De dieren waren verrukt. Zij uitten kreten van lof en bewondering. En de vogels waren zo verheugd dat ze voor het eerst in een lied uitbarstten.

Alles zag er op zijn best uit. Toen de laatste vlinder de Parram-Parrie was binnengegaan vroegen zij aan de grote vergadering: "Hebben wij het mysterie van de dood opgelost? Zijn wij in een andere vorm teruggekeerd?" En de gehele Natuur antwoordde: "Ja!"

En elke lente kan men ze daar ontmoeten.

-David Unaipon

The Sydney Mail, Australia.

vertaald uit:
Sunrise Juni 1961.

